

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНЬСЬКОГО»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

14-15 грудня, 2022 р.

м. Одеса

***Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених
із міжнародною участю***

Програма та матеріали виступів учасників

***ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ***

Рибка Наталія,
канд. філос. н., доц. кафедри філософії, історії та політології
Державний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна

РУЙНУВАННЯ ТРАДИЦІЙ ОСВІТИ У СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ

Винятково важлива роль освітньої діяльності у глобальному інформаційному суспільстві визнається безсумнівною: навіть сучасне суспільство називають «суспільством знань» і панівною цінністю визнається знання. Вперше про таке суспільство згадав американський вчений, письменник і теоретик менеджменту Пітер Друкер (Drucker, 1993) у 60-х роках минулого століття, а 2005 року було опубліковано доповідь ЮНЕСКО «До суспільств знань».

Однак, вже близько 10 років ведеться дискусія про революцію в освіті, про руйнування традицій в освіті. Кевін Кері (Carey, 2015) у своєму бестселері «The end of college: Creating the future of learning and the university of everywhere» пояснює, як зараз кардинально змінюється досвід навчання в коледжах, Кері говорить про «гібридну модель університету» (Carey, 2015, 36), критикує та ставить запитання щодо чинної мети університету.

Пандемія та перехід на дистанційну освіту пришвидшили руйнівні процеси в освіті та поставило питання – чи ці процеси призведуть до революції в освіті та чи змінять назавжди та принципово формати освіти?

В історії людства подібні руйнування, пов'язані із технологіями передавання знань, вже траплялись неодноразово: можна хоча б згадати побоювання людства у зв'язку із винаходом книгодрукування у 15 ст. та радіо та телебачення у 20 ст.

Отже, суперечка вимог сьогодення та традицій в освіті породжує стан невизначеності та потребує якомога скорішого вирішення, оскільки мова йде про мільярди людських життів – учнів та їх вчителів. На тлі тенденцій глобалізації та інформатизації, відбувається руйнування старих традицій в освіті, відбувається принципова перебудова системи освіти як соціально інституту із всіма його елементами. Освіта як соціальний інститут, з одного боку, це система ідей, правил, норм, стандартів поведінки учасників освітнянської діяльності, а з іншого – є сукупністю певних установ, осіб, що забезпечені певними матеріальними засобами та виконують відповідні соціальні функції.

Глобалізація – це насамперед економічні фактори під впливом яких освітня діяльність розглядається не тільки як соціальна і соціокультурна, але і як ринкова, підприємницька. Такі нові освітні форми діяльності порушують класичні уявлення про освіту, вони роблять систему освіти активним суб'єктом сучасного неолібералізму, тенденцій економічної глобалізації, елементом інноваційної економіки (Петрушенко, 2016; Рибка, 2018; Рибка, 2013; Рибка, 2014)

Проте, економічна глобалізація, надає певні негативні впливи, так Кевін Кері (Carey, 2015) вважає, що якщо дозволити ринку рухати вищу освіту, тоді, дійсно, університет більше не буде двигуном демократії. Вивчаючи проблеми освітньої діяльності у сучасному глобальному та інформаційному світі можна відмітити те, що, з одного боку, поглиблення зв'язку з економічною діяльністю виникають такі якості освіти як безперервність, комерціалізація, прагматизація освіти, відходить на другий план академічна функція університету; відбувається послаблення гуманітарної функції освіти; а органічний зв'язок з інформаційною діяльністю породжує такі риси сучасної освітньої діяльності як розмаїтість, відносну невичерпність, високу науковість, динамічність, здатність до загального проникнення, довговічність, стійкість.

В умовах глобалізації різко зростає конкуренція навчальних закладів як інтелектуальних корпорацій – так само як це відбувається у бізнесі (можливе навіть «організаційне банкрутство» університетів, оскільки вони втрачатимуть гарантовану кількість студентів та викладачів). Це призводить до актуалізації пошуків більш ефективних організаційних форм в освіті, наприклад це інноваційні системи додаткової освіти (освітні платформи, високотехнологічні навчальні центри, де половина штатного викладацького складу – співробітники сучасних підприємств тощо).

Інший фактор, що викликає руйнування традиційних форм освіти це – сучасні технології. Вже цілком зрозуміло, що штучний інтелект і великі дані дуже впливають не тільки на процес навчання та викладання, але й функціонують як системи, котрі утворюють множинність інваріантів, альтернативних реальності, де зміст знання нейтралізується і руйнується, де реальність замінюється її симулятивними знаками, які утворюють «гіперреальність». Таким чином, інформатизація змінює способи створення, фіксації та передачі інформації, що своєю чергою, робить знання загальнодоступними та дешевими, такими, що можуть бути передані миттєво та оперативно і на різні відстані. «Тотальне оцифрування» вимагає від людини інформаційної грамотності, гнучкості та адаптивності, здатності самостійно набувати нових знань, умінь, навичок. В цих умовах знання стає персоніфікованим, що створює одночасно можливості та ризики. З одного боку процес освіти стає персоніфікованим та індивідуальним, а з іншого не розуміло, які робочі місця створюватимуться в перспективі, які цінності транслюватимуть учням, чи дозволяти кожному учневі вивчати те, що він хоче, чи створювати загальнонаціональні плани та програми.

Тому відбувається руйнація старих уявлень про те чому потрібно вчити. Відбувається активне усвідомлення, що освіта, як заучування фактів, втратила будь-яку цінність, оскільки теореми, вірші, дати, столиці держав тощо можна легко та швидко знайти у смартфоні. До того ж ці факти стрімко оновлюються, з'являються нові чи втрачають значення, постійно трансформуються й узагальнюються. Це призводить до руйнації уявлень про цінність знань та

формується уявлення, що необхідності щось запам'ятовувати чи засвоювати немає зовсім.

Складними залишаються відносини між вчителями, які поки що недостатньо володіють технологіями та учнями, які «народжені у цифрі» та природно й швидко засвоюють нові технології та використовують їх краще аніж їх наставники. В цілому, викладач перестає бути унікальним та єдиним носієм знання, тому він повинен буде знайти для себе нові ролі. Зміниться місія вчителя: він буде консультантом та експертом проєктів, а вихователем він має бути значно більшою мірою, ніж зараз. Виховання стане ключовою функцією педагога майбутнього.

До того ж революція в освіті полягає не просто у нових технічних засобах, а в тому, що людина стає господарем своєї освіти, вона отримує її в найрізноманітнішому середовищі, може її порівнювати та обирати.

Зміни у змісті освіти викликають зміни у методах, отже, перестане існувати транслятивна педагогіка та андрагогіка, коли викладач спочатку щось розповідає, а потім перевіряє залишкові знання, їм на зміну прийде педагогіка дискусій.

Підсумовуючи, підкреслимо, що зміни технічних умов опанування знаннями, дійсно руйнують традиційні форми передавання знань. У процесі руйнування народжуються нові більш ефективні інституціональні, організаційні та технологічні форми передавання знань, викликані потребою в новому історичному типі особистості, змінах у процесі становлення її характеру, а не просто когнітивної сфери.

Література:

1. Петрушенко О. (2016) Поняття “суспільство знань”, його аналіз та оцінка. Філософські науки. Випуск 2, Номер 2, С. 105-109. <https://science.lpnu.ua/uk/shv/vsi-vypusky/tom-2-chyslo-2-2016/ponyattya-suspilstvo-znan-yogo-analiz-ta-ocinka>
2. Рибка Н. М. (2014) Освітня діяльність у глобальному інформаційному суспільстві Матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції молодих учених та студентів «Актуальні питання соціально-філософської думки» (14 жовтня 2014 р.) Одеса. С. 13-14.
3. Рибка Н.М. (2013) Специфіка людської діяльності у глобальному інформаційному суспільстві. Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 29. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: Збірник наукових праць. – Київ: Видавництво Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. С. 19-24.
4. Carey, K. (2015). The end of college: Creating the future of learning and the university of everywhere. New York: Riverhead Books. 288p.
5. Drucker P. (1993) Post-capitalist society. New York. 232 p.
6. Rybka N. M. (2018) Chapter 8. The significance of the public and practical philosopher ai in the conditions of economic and knowledge. Problems of the

formation and development of knowledge economy and information society [Monograph]/ In 2 books. Book 2. Social-humanities and philosophical bases of knowledge economy and information society/ by H.Y. Kucherova, D.S. Pylevych, Zh.V. Kozhukhar, E.V. Karanfilova, A. A. Ovchatova-Redko, N.S. Mushynska, L.G. Yarenchuk, N.M. Rybka, L.M. Petrenko, O.A. Pilevich, O.M. Bukatova, I.A. Dolgolenko – Varna: International Academy of Information Science. 140 p. P. 89-100.

*Акімов Валерій,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
історико-філологічний факультет
Петінова Оксана, д. філос.н.,
професор кафедри філософії,
соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЕСЕ А. КАМЮ «МІФ ПРО СІЗІФА»)

Альбер Камю розглядав абсурд, як протистояння та конфлікт людини, яка прагне осмислити мовчазний Всесвіт і пізнати сенс життя. З цього маємо висновок: життя людини – абсурдне. Усвідомлення цього спонукає людину вибирати між самогубством або прийняттям.

Тема абсурду є актуальною і в наш час: мабуть, всім напрямкам вчинків людей та суспільних явищ характерна певна абсурдність, адже світ – непізнаваний і неосяжний. У філософському есе «Міф про Сізіфа» Альбер Камю зобразив абсурдність людського життя. Однак, щоб не уникати абсурду, ми можемо прийняти його і жити «за долею», так би мовити погоджуючись з абсурдністю буття. Сьогодні питання абсурду та його суті виникає і серед українців. Театр військових дій пробуджує залишки цього явища у суспільстві. Українці ставлять події війни, коли «брат йде вбивати брата», вершиною рівня абсурду та безглуздя. У ХХІ столітті, у час, коли науковий прогрес людства досяг своєї кульмінації, існує війна, що й виражає абсурдність людської думки.

Дослідники й професори з України доволі часто зверталися до питання абсурдності як такого: намагалися розкрити й обґрунтувати не тільки суть цього явища, а й знайти його відображення в суспільному бутті, творчості; наголошували на його актуальності. Зокрема О. Бучін розглядав «реальні ситуації абсурду, які узвичаїлися у сучасному суспільному бутті» [1, с. 9] Необхідністю стало осмислення абсурдних ситуацій та умов практичного виходу з них. Г. Фокович, доктор філологічних наук, визначав змістові риси поезики абсурду в українській літературі, зокрема в драматургії М. Куліша; виділяв «явище абсурдності у сенсі творчості» [5, с. 32].